

παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δευτέρο τμήμα) αποφαινεται:

Η Οδηγία 96/9/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1996, σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων, έχει την έννοια ότι δεν εφαρμόζεται σε βάση δεδομένων η οποία δεν προστατεύεται δυνάμει της οδηγίας αυτής ούτε βάσει του δικαιώματος του δημιουργού ούτε βάσει του δικαιώματος ειδικής φύσεως, με αποτέλεσμα τα άρθρα 6 παρ. 1, 8 και 15 της εν λόγω Οδηγίας να μην εμποδίζουν τον δημιουργό μιας τέτοιας βάσεως δεδομένων να θέσει συμβατικούς περιορισμούς στη χρήση της από τρίτους, με την επιφύλαξη του ισχύοντος εθνικού δικαίου.

Σημείωμα

Αποχαιρετισμός μιας Οδηγίας

Η απόφαση της 15.1.2015 του ΔΕΕ C-30/14, *Ryanair Ltd κατά PR Aviation BV* έρχεται ως μια έκπληξη στη μικρή σειρά των αποφάσεων επί της ερμηνείας της Οδηγίας 96/9 για τη νομική προστασία βάσεων δεδομένων. Η συλλογή δεδομένων που απασχόλησε το Δικαστήριο είναι μια συλλογή δεδομένων για τις αεροπορικές πτήσεις της Ryanair (δρομολόγια, ώρες κ.λπ.), τα οποία βρίσκονται στην ιστοσελίδα της εταιρείας. Εύκολα προκύπτει από το είδος των δεδομένων αυτών ότι, μετά τη σειρά αποφάσεων *Fixtures Marketing Ltd*¹ αλλά και της απόφασης *Football DataCo*², του ιδίου Δικαστηρίου, μια τέτοια συλλογή δεδομένων δεν προστατεύεται με την Οδηγία 96/9, ούτε ως πρωτότυπη βάση δεδομένων. Δεν υπάρχει εδώ η απαιτούμενη από την Οδηγία πρωτοτυπία, στον σχεδιασμό και τη διευθέτηση του υλικού κ.λπ. Επίσης η συλλογή δεν προστατεύεται ούτε ως μη πρωτότυπη βάση δεδομένων, αφού η κατασκευή της δεν απαιτεί ουσιώδη επένδυση, αλλά είναι ένα παραπροϊόν της οργάνωσης των δρομολογίων από τη Ryanair, που αποτελεί και το κύριο αντικείμενο της επιχειρηματικής της δραστηριότητας.

Η νομολογία του ΔΕΕ που είχε μέχρι τώρα ερμηνεύσει την Οδηγία 96/9 είχε επομένως φέρει τα πράγματα σε μια ισορροπία. Αφηνε ελεύθερη (με την επιφύλαξη του δικαιώματος ειδικής φύσης) την πρόσβαση σε μη πρωτότυπη συλλογή δεδομένων (δεδομένων όπως το

πότε πετάει ένα αεροπλάνο Αθήνα-Ρώμη κ.λπ.), ακόμη και όταν αυτά τα δεδομένα τα βρίσκουμε σε μια ιστοσελίδα της αεροπορικής εταιρείας³. Η συλλογή αυτή δεν είναι πρωτότυπη, ούτε και έχει δαπανηθεί ουσιώδης επένδυση από έναν υποτιθέμενο κατασκευαστή, επένδυση που να στοχεύει στην «κατασκευή» αυτής της πληροφορίας. Έτσι, από πλευράς δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας, μέσα στο οποίο, άλλωστε, η προστασία μιας βάσης δεδομένων ποτέ δεν «έστεκε» ιδιαίτερα καλά από δογματική άποψη⁴, το ΔΕΕ μας είχε φέρει σε μια κατά το δυνατό ισορροπημένη προστασία «έργων» όπως οι βάσεις δεδομένων, ακριβώς γιατί, μέχρι τη *Ryanair*, είχε ερμηνεύσει στενά, και σωστά, την Οδηγία για αυτές.

Όσοι όμως έχουν ασχοληθεί ειδικά με την προστασία των βάσεων δεδομένων βρίσκονται σήμερα πιο γρήγορα από τους άλλους μπροστά σε μια εκδοχή την οποία δεν είχαν ίσως καν φανταστεί⁵. Η εκδοχή είναι ότι μια μη πρωτότυπη, αλλά ούτε και προϊόν ουσιώδους επένδυσης μη πρωτότυπη βάση δεδομένων δεν παραμένει καθόλου απροστάτευτη (όπως αβίαστα θα κατέληγε κανείς), απροστάτευτη με την έννοια, βέβαια, πως κάθε τρίτος μπορεί να έχει πρόσβαση σε αυτήν, να τη χρησιμοποιεί κατά το δοκούν-όπως χειρίζεται ένα έργο του Σαίξπηρ, ένα έργο που αποτελεί δημόσιο κτήμα. Αντίθετα, η βάση αυτή μπορεί να προστατεύεται με σύμβαση ισχυρότερα από κάθε άλλη βάση δεδομένων. Με βάση το επιχειρήμα ότι η Οδηγία 96/9 δεν έχει σε αυτή τη βάση καμία εφαρμογή⁶, αυτή πλέον προστατεύεται ισχυρότερα

1. *Fixtures Marketing Ltd v. Svenska AB (Svenska)*, C-338/02, *Fixtures Marketing Ltd v. Organismos Prognostikon Agonon Podosfairou EG (OPAP)*, C-444/02, *Fixtures Marketing Ltd v. Oy Veikkaus Ab (OyVeikkaus)*, C-461/02, *British Horseracing Board Ltd v. William Hill Organization Ltd (BHB decision)*, C-203/02.
2. Βλ. αναλυτικά *P. Virtanen, Football DataCo v. Yahoo!* The ECJ interprets the Database Directive, (2012) 9:2 *SCRIP*ted 258 <http://script-ed.org/?p=468>.

3. Βλ. για τις συλλογές αυτών των «συνθετικών» δεδομένων αναλυτικά *Mark J. Davison & P. Bernd Hugenholz*, *Football fixtures, horse races and spin-offs: the ECJ domesticates the database right*, *EIPR* 2005, iss.3, διαθέσιμο στο <http://www.ivir.nl/publicaties/download/947>.
4. *Κουμάντος Γ.*, Βάσεις Δεδομένων και Κοινοτικές Οδηγίες, ΝοΒ 2002 (50), 501, *Κανελλοπούλου-Μπότη Μ.*, Νομική Προστασία Βάσεων Δεδομένων, Νομική Βιβλιοθήκη, 2004. Για μια ισορροπημένη ανάλυση της προστασίας βλ. *Καλλινίκου Δ.*, Πνευματική Ιδιοκτησία και Συγγενικά Δικαιώματα, Σάκκουλας, 4η εκδ. 2008. Βλ. επίσης *Συνοδινού Τ.*, Η νομική προστασία των βάσεων δεδομένων, Σάκκουλας 2004. Βλ. και *Ιγγλεζάκη Ι.*, Η εξουσία απαγόρευσης της εξαγωγής του συνόλου ή ουσιώδους μέρους των περιεχομένων της βάσης δεδομένων, *ΕπισκεΔ* 4,2008.
5. Βλ. ενδεικτικά στο άρθρο των *Davison & Hugenholtz*, ό.π., όπου αναφέρονται λύσεις τις οποίες μπορούν να ακολουθήσουν οι κατασκευαστές μη πρωτότυπων βάσεων δεδομένων για να ξεπεράσουν τις αποφάσεις *Fixtures Marketing* κ.λπ. (να προβαίνουν σε ουσιώδη επένδυση, να προσπαθούν να έχουν οι βάσεις κάποια πρωτοτυπία στη διευθέτηση του υλικού τους κ.λπ.), πουθενά δεν αναφέρεται η απλή ένταξη μιας ρήτρας χρήσης προκειμένου ο οποιοσδήποτε τρίτος να αποκτήσει πρόσβαση σε αυτές.
6. «...Συνεπώς, από το γεγονός ότι μια βάση δεδομένων πληροί τις προϋποθέσεις του ορισμού που περιλαμβάνεται στο άρθρο 1 παρ. 2 της Οδηγίας 96/9, δεν μπορεί, αντιθέτως προς την άποψη της *PR Aviation*, να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η εν λόγω βάση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων της οδηγίας αυτής, οι οποίες διέπουν το δικαίωμα του δημιουργού και/ή το δικαίωμα ειδικής φύσεως, εάν δεν πληροί ούτε την προβλεπόμενη στο άρθρο 3 παρ. 1

από κάθε άλλη, σε πλήρη αντίθεση εάν όχι τυπικά με το γράμμα σίγουρα ουσιαστικά με το πνεύμα της Οδηγίας 96/9, εφόσον ο «δημιουργός» της φροντίζει να εισαγάγει τις απαραίτητες συμβατικές δεσμεύσεις σε αυτή, απευθυνόμενες βέβαια σε οποιονδήποτε επίδοξο «χρήστη». Η σύμβαση επικρατεί του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, επικρατεί κατά κράτος, το εξαφανίζει και το καθιστά απόλυτα αδιάφορο, η σύμβαση αποκλείει εξ ολοκλήρου τον τρίτο από κάτι που δεν είναι έργο, που δεν έχει καμία πρωτοτυπία, για το οποίο (συγκεκριμένα και ειδικά) ο «ιδιοκτήτης του» δεν έχει δώσει ούτε χρήματα, ούτε φροντίδα ποιοτικής φύσεως, τίποτα: η σύμβαση εκφράζοντας (εδώ δήθεν) το προϊόν της ελεύθερης βούλησης δυο ίσων μερών, δεσμεύει τον οποιοδήποτε τρίτο υπαγορεύοντας τους όρους χρήσης των δεδομένων, τα οποία (ας μη ξεχνάμε ότι) ο τρίτος δεν μπορεί να βρει πουθενά αλλού, παρά από τον ίδιο τον υπαγορευόντα τους όρους αυτούς⁷.

Συνεπώς, όλη η εκτενέστατη μέχρι σήμερα βιβλιογραφία, που επιδιώκει να ερμηνεύσει την Οδηγία, να υπερασπίσει τα νόμιμα δικαιώματα του δημιουργού ή κατασκευαστή βάσης δεδομένων και ταυτόχρονα, να προστατεύσει και τα δικαιώματα του συνόλου (μια ισορροπία που σταθερά αναζητείται στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας) δεν έχει πια λόγο να υπάρχει. Η σύμβαση τα λύνει, πολύ απλά, όλα. Οι δικηγόροι της Ryanair, οι οποίοι και στο Πρωτοδικείο και στο Εφετείο υποστήριξαν σθεναρά, από την αρχή και χωρίς καμία αμφιβολία, ότι η βάση δεδομένων της εταιρείας προστατεύεται και ως πρωτότυπη και

ως μη πρωτότυπη βάση δεδομένων με βάση την Οδηγία 96/9 (κύριος λόγος της έφεσης της Ryanair) δεν χρειάζεται τελικά να είχαν καταβάλλει σχετικά κανένα κόπο.

Κι όμως, η Οδηγία για τις βάσεις δεδομένων ασφαλώς δεν έχει αγνοήσει την ύπαρξη της δυνατότητας αυτής, της συμβατικής δέσμευσης εκεί που το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας (ή της ειδικής φύσης σε βάση δεδομένων) δεν φτάνει για να προστατέψει περαιτέρω τον δημιουργό ή κατασκευαστή της βάσης. Δεν είναι δα και πολύ πρωτότυπη η ιδέα αυτή, να υποχρεώσεις με σύμβαση κάποιον τρίτο εκεί που ο νόμος δεν «επαρκεί». Αντίθετα, ορθά εφαρμοζόμενη, αφορά την ελευθερία των συμβάσεων, αρχή κεντρική στο δικαίκο σύστημα. Πλην όμως, ο Ευρωπαίος νομοθέτης έχει θέσει σταθερά όρια στην εφαρμογή της ελευθερίας αυτής όταν για παράδειγμα ακυρώνει σειρά ρητρών με βάση το δίκαιο προστασίας του καταναλωτή. Εκεί επιβάλλει μια ισορροπία που ασφαλώς δεν θα υπήρχε, εάν τα μέρη μόνα τους συμφωνούσαν τους όρους της συνεργασίας τους, αφού τόσο συχνά τα μέρη βρίσκονται σε απόλυτα δυσανάλογες διαπραγματευτικά θέσεις και επιβάλλεται η προστασία, με νόμο, του ασθενέστερου συμβαλλόμενου. Αλλά και το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας προβλέπει όρια στη σύμβαση δημιουργού-εκδότη, για παράδειγμα, απαγορεύοντας την υπερβολική δέσμευση του δημιουργού, ευρισκόμενου συνήθως σε ασθενέστερη διαπραγματευτική θέση⁸.

Το ίδιο αποτέλεσμα επεδίωξε και ο Ευρωπαίος νομοθέτης με τα άρθρα της Οδηγίας 96/9, που καθορίζουν ποιες πράξεις δεν μπορούν συμβατικά να απαγορευθούν, όσον αφορά την πρόσβαση του νόμιμου χρήστη της βάσης (για το ποιος είναι αυτός είναι άλλη μια πηγή μεγάλης βιβλιογραφίας σχετικά). Θεώρησε δηλαδή ότι επειδή η καταστρατήγηση της Οδηγίας με σύμβαση είναι τόσο εύκολη, όσο και οφθαλμοφανής εφαρμογή παλαιότατων πρακτικών αθέμιτης δέσμευσης των άλλων, απαιτείται ο εκ του νόμου περιορισμός της συμβατικής ελευθερίας στη συγκεκριμένη περίπτωση. Αυτό άλλωστε εννοούσε και το Ολλανδικό Εφετείο όταν είπε ότι δεν μπορεί να απαγορευθεί συμβατικά η κανονική χρήση της βάσης της Ryanair από την PR Aviation (αλλά και από οποιονδήποτε τρίτο) και επικαλέστηκε τις διατάξεις της Οδηγίας 96/9. Αν αυτό μπορεί να γίνει, αν με μια υποχρεωτική συμβατική ρήτρα χρήσης σε μια ιστοσελίδα (βάση δεδομένων προσβάσιμη στο κοινό) με δεδομένα, δεσμεύεις τον οποιοδήποτε τρίτο με όποιον όρο θέλεις (με την επιφύλαξη του νόμου προ-

της εν λόγω Οδηγίας προϋπόθεση εφαρμογής της προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού ούτε την προβλεπόμενη στο άρθρο 7 παρ. 1 της ίδιας Οδηγίας προϋπόθεση εφαρμογής της προστασίας βάσει του δικαιώματος ειδικής φύσεως».

7. Οι όροι χρήσης της ιστοσελίδας της Ryanair είναι: 3. Επιτρεπόμενες χρήσεις. Μπορείτε να χρησιμοποιείτε τον παρόντα ιστότοπο μόνο για τους ακόλουθους ιδιωτικούς και μη εμπορικούς σκοπούς: (i) να συμβουλευέστε τον παρόντα ιστότοπο, (ii) να προβαίνετε σε κρατήσεις, (iii) να ελέγχετε/τροποποιείτε κρατήσεις, (iv) να ελέγχετε πληροφορίες σχετικά με αφίξεις/αναχωρήσεις, (v) να λαμβάνετε ηλεκτρονικώς δελτίο επιβίβασης, (vi) να μεταβαίνετε σε άλλους ιστοτόπους μέσω συνδέσμων που βρίσκονται στον παρόντα ιστότοπο, (vii) να χρησιμοποιείτε άλλες λειτουργίες που μπορείτε να βρείτε στον παρόντα ιστότοπο. Απαγορεύεται η χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων ή λογισμικού για την εξαγωγή δεδομένων από τον παρόντα ιστότοπο ή από τον ιστότοπο www.bookryanair.com για εμπορικούς σκοπούς («screen scraping»), εκτός εάν τρίτοι έχουν συνάψει ευθέως με τη Ryanair γραπτή σύμβαση παροχής άδειας, με την οποία παρέχεται στον αντισυμβαλλόμενο πρόσβαση, μόνο για τη σύγκριση τιμών, στις πληροφορίες της Ryanair περί τιμών, πτήσεων και δρομολογίων.» (οι όροι αυτοί αναφέρονται στην απόφαση). Η Ryanair επίσης αναφέρει: «Αποκλειστική διανομή. Ο παρών ιστότοπος και το τηλεφωνικό κέντρο της Ryanair είναι οι αποκλειστικοί διανομείς των υπηρεσιών της Ryanair. Η Ryanair.com είναι ο μόνος εγκεκριμένος ιστότοπος πωλήσεως εισιτηρίων της Ryanair. Η Ryanair δεν επιτρέπει την πώληση εισιτηρίων της από άλλους ιστοτόπους, είτε πρόκειται για κράτηση μόνο θέσεων σε πτήσεις είτε πρόκειται για κράτηση θέσεων σε πτήσεις μαζί με διαμονή (πακέτο). [...]».

8. Βλ. Καλλινίκου Δ., Πνευματική ιδιοκτησία και συγγενικά δικαιώματα, Σάκκουλας, 2008.

στασίας καταναλωτών, αλλά αυτός δεν μας αφορά εδώ) και με το επιχείρημα ότι εδώ έχουμε μια βάση στην οποία δεν υπάρχει δημιουργός, ούτε κατασκευαστής, ούτε πρωτοτυπία, ούτε ουσιώδης επένδυση, τίποτα, τότε ολόκληρη η Οδηγία δεν έχει απολύτως καμία έννοια να υπάρχει.

Το αποτέλεσμα αυτό, της οσοδήποτε ισχυρής «προστασίας» του δήθεν «έργου» μιας συλλογής δεδομένων βρίσκεται σε ευθεία αντίθεση όχι μόνο με την Οδηγία 96/9, αλλά και με ολόκληρο το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας ταυτόχρονα. Ακυρώνει το νόημα της συζήτησης για αυτήν. Αντανάκλαση αυτού του αποτελέσματος είναι η παρ. 3 άρ. 10 του νόμου Aw περί πνευματικής ιδιοκτησίας της Ολλανδίας. Εκεί διαβάζουμε με ενδιαφέρον ότι «οι συλλογές έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή κατ' άλλον τρόπο, προστατεύονται ως ανεξάρτητα έργα, με την επιφύλαξη τυχόν άλλων δικαιωμάτων επί της συλλογής και με την επιφύλαξη του δικαιώματος του δημιουργού ή άλλων δικαιωμάτων επί των έργων, δεδομένων ή άλλων στοιχείων που περιέχονται στη συλλογή» (σημειώνουμε την κατά λέξη αντιγραφή του ορισμού μιας βάσης δεδομένων από την Οδηγία 96/9). Το Ολλανδικό Εφετείο εδώ φρόντισε να διατυπώσει την ευγενική και διπλωματική επιφύλαξη του για τη διάταξη αυτή και την εφαρμογή της⁹, και σωστά, καθώς ούτε λίγο ούτε πολύ, ακόμη και μετά την ενσωμάτωση της Οδηγίας 96/9 στην Ολλανδία, οι (οποιοσδήποτε κάπως οργανωμένες) βάσεις παρέμειναν να προστατεύονται και ως ανεξάρτητα έργα και με ρητή πρόσθετη προστασία της Οδηγίας, ως πρωτότυπες και μη πρωτότυπες βάσεις δεδομένων, εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις τους).

Ο Ολλανδός νομοθέτης έχει προβλέψει ειδικά στο 24α του νόμου Aw την απαγόρευση να περιορίζονται συμβατικά τα δικαιώματα στην κανονική χρήση της βάσης από έναν τρίτο. Είναι αξιοπερίεργο πώς το ΔΕΕ απέρριψε ουσιαστικά την επίκληση του άρθρου αυτού από την PR Aviation. Το ΔΕΕ αποδέχεται στην ουσία το άρθρο 10 του νόμου, αλλά όχι το άρθρο 24α, για την απαγόρευση των συμβατικών περιορισμών. Η επιλογή να ισχύσει το ένα άρθρο του νόμου, το 10, αλλά όχι το άλλο, το 24, όχι εκείνο το άρθρο, δηλαδή, που τέθηκε με μόνο σκοπό να ισορροπήσει το προηγούμενό του, δεν μπορεί να είναι σωστή.

Το ΔΕΕ έδωσε, επομένως, συνειδητά στη Ryanair το απόλυτο δικαίωμα να ελέγχει όλες τις πληροφορίες που αφορούν τα δρομολόγια της- όλα τα «συνθετικά» της δεδομένα. Της έδωσε μια αποκλειστικότητα που

από πλευράς εξυπηρέτησης του καταναλωτικού κοινού δεν έχει κανένα νόημα, καθώς τα επιχειρήματα της Ryanair ότι η Aviation δεν ενημέρωνε σωστά τη δική της βάση και έτσι, το κοινό πάθαινε ζημιές από λανθασμένες πληροφορίες κ.λπ. δεν μπορεί να ευσταθούν. Η κάθε εταιρεία φέρει ατομικά τον κίνδυνο να αποζημιώσει τους αντισυμβαλλόμενους για ζημιές και έχει κάθε κίνητρο να διαθέτει την πιο ενημερωμένη βάση στο κοινό. Το κοινό έχει συμφέρον να υπάρχουν όσο περισσότερες εταιρείες σαν την PR Aviation γίνεται, γιατί του προσφέρουν πληροφόρηση για τις πιο οικονομικές επιλογές του όσον αφορά τα αεροπορικά εισιτήρια. Η δράση των εταιρειών αυτών ασφαλώς ενισχύει τον ελεύθερο ανταγωνισμό.

Το ότι με την εδώ σχολιαζόμενη απόφαση του ΔΕΕ ισχυροποιείται καιρία και απρόβλεπτα ακόμη και για την ίδια η οικονομική δύναμη της Ryanair, καθώς αυτή επιλέγει με ποιον θα συμβληθεί και με ποιους όρους, όσον αφορά την πρόσβαση στις πληροφορίες για τα δρομολόγια της, τις κρατήσεις κ.λπ. είναι αναμφίβολο. Δεν είναι όμως σε καμία περίπτωση ορθό από νομικής πλευράς. Θα δώσει ώθηση σε πολλές απρόβλεπτες εξελίξεις δέσμευσης με σύμβαση άγνωστων τον αριθμό βάσεων («συνθετικών») δεδομένων για πάσης φύσης δρομολόγια αεροπλάνων, πλοίων, τρενών κ.λπ. και όχι μόνο, με αποτέλεσμα να έχει επί της ουσίας γίνει αδιάφορη η σοφή σειρά αποφάσεων του ΔΕΕ *Fixtures Limited*¹⁰, η τόσο αναγκαία και σωστή, αλλά και η *Dataco*¹¹, που επίσης εξειδίκευσε και «στένεψε» τα όρια εφαρμογής της Οδηγίας 96/9.

Πολύ πιο επικίνδυνα, το αποτέλεσμα είναι να αλλάζει ξαφνικά όλος ο χάρτης της πνευματικής ιδιοκτησίας στον ευρωπαϊκό χώρο. Να καταλήγει δηλαδή στην Ευρώπη μια συλλογή απλών δεδομένων, όπως ένας τηλεφωνικός κατάλογος, τον οποίο διαθέτει μόνο μια εταιρεία (sole-source) να μπορεί να 'προστατευθεί' για πάντοτε με δικαιώματα αδιανόητα στην ουσία τους για την πνευματική ιδιοκτησία και για χρόνο που δεν λήγει ποτέ. Αυτό επιβαρύνει ανάιτια και ζημιογόνα, όχι μόνο τα οικονομικά δικαιώματα των ανταγωνιστικών μιας εταιρείας «κατόχου» «συνθετικών» δεδομένων εταιρειών, αλλά και τα ατομικά δικαιώματα των πολιτών (ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφόρηση, ελευθερία της έκφρασης, ελευθερία της έρευνας -για όλα αυτά, χρειάζεσαι πρόσβαση σε δεδομένα). Ίσως όμως αυτό να είναι τελικά ένα προβλέψιμο δυσοίωνα αποτέλεσμα, από τη στιγμή

10. Ό.π.

11. *Football Dataco v. Yahoo!*, ECJ, η επίδειξη ικανότητας και η καταβολή κόπου στην κατασκευή μιας βάσης δεδομένων δεν την καθιστά πρωτότυπη, ώστε να δικαιούται προστασία με την Οδηγία 96/9 ως πρωτότυπη βάση δεδομένων. Βλ. Ενδεικτικά *P Virtanen, Football DataCo v. Yahoo!* The ECJ interprets the Database Directive, (2012) 9:2 *SCRIPTed* 258 <http://script-ed.org/?p=468>.

9. «ανεξάρτητα από...

που η πνευματική ιδιοκτησία στην Ευρώπη, το δικαιο δηλαδή της προστασίας των δικαιωμάτων του δημιουργού, «αποδέχθηκε» καταρχήν να ασχοληθεί και με «συνθετικά» δεδομένα¹², σε πλήρη αντίθεση με την κατά πολύ σοφότερη, και πάγια, θέση της αμερικανικής νομοθεσίας και νομολογίας¹³.

Μαρία Κανελλοπούλου-Μπότη
Επίκ. Καθηγήτρια Ιονίου Παν/μίου, Δικηγόρος

ΔΕΕ υπόθ. C-117/2013, απόφ. της 11.9.2014

Technische Universität Darmstadt κατά Eugen Ulmer KG,

Διατάξεις: άρθρα 2, 3, 5 Οδηγίας 2001/29/ΕΚ

ΑΝΟΙΚΤΕΣ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ. ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ Ή ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΕΡΓΟΥ. Ο δικαιούχος δικαιωμάτων του δημιουργού και μια βιβλιοθήκη ανοικτή στο κοινό, πρέπει να έχουν συνάψει σύμβαση παραχώρησης άδειας για την εκμετάλλευση ή τη χρήση του οικείου έργου, η οποία να προβλέπει τους όρους υπό τους οποίους η βιβλιοθήκη μπορεί να χρησιμοποιεί το έργο αυτό. Τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν στις ανοικτές στο κοινό βιβλιοθήκες, το δικαίωμα να ψηφιοποιούν τα έργα που περιλαμβάνονται στις συλλογές τους, εφόσον αυτή η πράξη αναπαραγωγής είναι αναγκαία προκειμένου να καταστεί δυνατή η διάθεση των έργων αυτών στους χρήστες μέσω εξειδικευμένων τερματικών, τα οποία βρίσκονται στους χώρους των ιδρυμάτων αυτών. Η εκτύπωση έργων σε χαρτί ή η αποθήκευσή τους σε φορητή μνήμη USB, τις οποίες πραγματοποιούν οι χρήστες μέσω εξειδικευμένων τερματικών, τα οποία είναι εγκατεστημένα εντός βιβλιοθηκών που είναι ανοικτές στο κοινό είναι δυνατόν να επιτρέπονται βάσει της εθνικής νομοθεσίας.

Απόφαση

1. Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 5 παρ. 3 στοιχ. ιδ' της Οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ L 167, σελ. 10).

12. Για τα «συνθετικά» δεδομένα βλ. ενδεικτικά *Hugenholtz B.*, Abuse of Database Right Solesource information banks under the EU Database Directive, στο *F. Lévêque & H. Shelanski* (eds.), *Antitrust, patents and copyright: EU and US perspectives*, Cheltenham: Edward Elgar 2005, σελ. 203-219. <http://www.ivir.nl/publicaties/download/953>.

13. *Feist v. Rural*, 499 US 340, 1991.

2. Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε κατά την εκδίκαση διαφοράς μεταξύ του Technische Universität Darmstadt (Πολυτεχνείο του Ντάρμστατ, στο εξής: TU Darmstadt) και της Eugen Ulmer KG (στο εξής: Ulmer), αντικείμενο της οποίας είναι το γεγονός ότι το TU Darmstadt θέτει στη διάθεση του κοινού, μέσω εξειδικευμένων τερματικών εντός των χώρων βιβλιοθήκης, ένα βιβλίο που ανήκει στη συλλογή της βιβλιοθήκης, αλλά τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του οποίου έχει η Ulmer.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης [...]

Το γερμανικό δίκαιο

9. Το άρθρο 52b του νόμου για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα [*Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz)*], στο εξής: *UrhG*], της 9ης Σεπτεμβρίου 1965 (BGBl. I, σελ. 1273), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης, έχει ως εξής:

«Αναπαραγωγή έργων από θέσεις ηλεκτρονικού αναγνωστηρίου εντός δημόσιων βιβλιοθηκών, μουσείων και αρχείων

Επιτρέπεται η διάθεση δημοσιευμένων έργων που περιλαμβάνονται στους καταλόγους δημόσιων βιβλιοθηκών, μουσείων ή αρχείων τα οποία είναι ανοικτά στο κοινό και δεν επιδιώκουν άμεσα ή έμμεσα οικονομικούς ή κερδοσκοπικούς σκοπούς, εφόσον η διάθεση αυτή γίνεται αποκλειστικά εντός των χώρων των εν λόγω ιδρυμάτων από ειδικά διαμορφωμένες θέσεις ηλεκτρονικού αναγνωστηρίου, με σκοπό την έρευνα ή την ιδιωτική μελέτη, εκτός αν ορίζεται άλλως με συμβατική ρύθμιση. Ο αριθμός ψηφιακών αντιτύπων έργου στα οποία μπορεί να υπάρχει πρόσβαση από τις θέσεις ηλεκτρονικού αναγνωστηρίου δεν επιτρέπεται καταρχήν να είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό τυπωμένων αντιτύπων του έργου που έχει στη συλλογή του το ίδρυμα. Για τη διάθεση αυτή πρέπει να καταβάλλεται εύλογο τέλος. Τη σχετική αξίωση μπορεί να ασκεί μόνο οργανισμός συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

10. Το TU Darmstadt διαχειρίζεται μια περιφερειακή και πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη, εντός των χώρων της οποίας έχει εγκαταστήσει θέσεις ηλεκτρονικού αναγνωστηρίου, από τις οποίες το κοινό μπορεί να συμβουλευτεί συγγράμματα που ανήκουν στη συλλογή της βιβλιοθήκης αυτής.

11. Μεταξύ των συγγραμμάτων αυτών περιλαμβανόταν από τον Ιανουάριο ή τον Φεβρουάριο του 2009 το διδακτικό εγχειρίδιο του Schulze, W., «*Einführung in die neuere Geschichte*» (στο εξής: επίμαχο εγχειρίδιο), το οποίο έχει εκδοθεί από την Ulmer, έναν εκδοτικό οίκο επιστημονικών συγγραμμάτων που εδρεύει στη Στουτγάρδη (Γερμανία).